

ESTABLISHING LIFE AND CREATIVE CONNECTIONS OF
BORIS PASTERNAK WITH GEORGIAN
(ACCORDING TO CORRESPONDENCE)

ბორის პასტერნაკის ცხოვრებისეული და შემოქმედებითი
კავშირების დამყარება ქართველებთან
(მიმოწერის მიხედვით)

Salome Bedukadze

PhD student of Ivane Javakhishvili Tbilisi State University,
Tbilisi, Ilia Chavchavadze Avenue N1, 0175, Georgia,
+995599361879, s.bedukadze@gmail.com,
<https://orcid.org/0000-0001-7130-4966>

Abstract. Boris Pasternak's letters to the Georgian addressees are an important research material for understanding the translation process or the writer's views and opinions on his time and epoch. The research presented here is based on the part of Boris Pasternak's epistolary heritage addressed to his Georgian friends.

The personal letters of Boris Pasternak have always arisen the interest of researchers and even today it is still in progress.

The main purpose of this article is to highlight the role of Georgia, Tbilisi and the Georgian society in Boris Pasternak's work and life, based on the correspondence with georgian addressees. Before traveling to Georgia, Pasternak knew our country, and the Georgian society knew Pasternak. As a result of the poet's arrival in Georgia in the summer of 1931, long creative ties began, which were preceded by friendships and personal relationships between Boris Pasternak and Georgian figures. As Pasternak himself notes, he first fell in love with the "source", which was followed by a wordless understanding of Georgian poetry, and then years of work on translations.

Keywords: Boris Pasternak, Georgian addressees, Addressees of Pasternak, Letters of Pasternak, Epistolary heritage, Georgian poets, Titsian Tabidze, Nino Tabidze, Paolo Iashvili.

სალომე ბედუკაძე

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის დოქტორანტი,
ქ. თბილისი, ილია ჭავჭავაძის გამზირი N1, 0175, საქართველო,
+995599361879, s.bedukadze@gmail.com,
<https://orcid.org/0000-0001-7130-4966>

აბსტრაქტი: ბორის პასტერნაკის ქართველ ადრესატებთან მიწერილი წერილები მნიშვნელოვანი საკვლევი მასალაა, რომელიც ნათელ წარმოდგენას გვიქმნის თარგმანის პროცესზე, მწერლის შეხედულებებსა და მოსაზრებებზე თავისი ეპოქის შესახებ. აქ წარმოდგენილი კვლევა ეფუძნება ბორის პასტერნაკის ეპისტოლარული მემკვიდრეობის იმ ნაწილს, რომელთა ადრესატებიც ქართველი მეგობრები არიან.

ბორის პასტერნაკის პირადი წერილები ყოველთვის იწვევდა მკვლევართა ინტერესს და დღესაც აქ კარგავს აქტუალობას.

ამ სტატიის მთავარი მიზანია, გამოკვეთოს საქართველოს, თბილისისა და ქართული საზოგადოების როლი ბორის პასტერნაკის შემოქმედებასა და ცხოვრებაში, ქართველ ადრესატებთან მიმოწერილი წერილების საფუძველზე. საქართველოში ჩამოსვლამდე იცნობდა პასტერნაკი ჩვენს ქვეყანას, ხოლო ქართული საზოგადოება - პასტერნაკს. 1931 წლის ზაფხულში პოეტის საქართველოში ჩამოსვლის შემდეგ დაიწყო ხანგრძლივი შემოქმედებითი კავშირები, რასაც წინ უძღოდა მეგობრობა და პირადი ურთიერთობა. როგორც თავად პასტერნაკი აღნიშნავს, ჯერ „წყარო“ შეიყვარა და ამას მოჰყვა ქართული პოეზიის უსიტყვოდ გაგება და მის თარგმანებზე მრავალწლიანი მუშაობა.

საკვანძო სიტყვები: ბორის პასტერნაკი, ქართველი ადრესატები, პასტერნაკის ადრესატები, პასტერნაკის წერილები, ეპისტოლური მემკვიდრეობა, ქართველი პოეტები, ტიცინ ტაბიძე, ნინო ტაბიძე, პაოლო იაშვილი.

შესავალი. ბორის პასტერნაკისა და მისი ქართველი ადრესატების ქართულ თუ რუსულ ლიტერატურულ ცხოვრებაში მათი მნიშვნელოვანი როლიდან გამომდინარე ეს მიმოწერა ყოველთვის წარმოადგენდა მკვლევართა ინტერესის საგანს. მისი შესწავლა არსებითად მნიშვნელოვანია ქართული ლიტერატურის ისტორიისათვის და სანამ ისაუბრებენ პაოლო იაშვილზე, ტიცინ ტაბიძეზე, გიორგი ლეონიძეზე, სიმონ ჩიქოვანსა თუ სხვა ქართველ მოღვაწეებზე და იმდროინდელ ქართულ-რუსულ ურთიერთობებზე, იქამდე არც ეს საკითხი დაკარგავს აქტუალობას, განსაკუთრებით დღევანდელ სიტუაციას თუ გავითვალისწინებთ, როდესაც ასეთი იშვიათობა გახდა ამ ურთიერთობების პოზიტიური მაგალითები.

რუსი მწერლის მთელი შემოქმედების მომცველი 11-ტომეულის გამოსვლამდე მკვლევარები მიმართავდნენ წერილებს, რომლებიც სხვადასხვა გამოცემებში იყო დაბეჭდილი. ბორის პასტერნაკის ქართველ ადრესატებთან მიწერილი წერილების პირველი პუბლიკაციების ავტორი გიორგი მარგველაშვილი იყო. ისინი დაიბეჭდა ჟურნალებში «Литературная Грузия», 1966, №1-2 და «Вопросы литературы», 1966, №1., მრავლად არის სხვა მკვლევართა პუბლიკაციებიც «Литературное наследие»-სა და სხვა ჟურნალ-გაზეთში. აღსანიშნავია გ. ბებუტოვის პუბლიკაცია «Литературная Грузия»-ს 1968 წლის მე-8 ნომერში («Что обмен опытом, это жизненное дыхание наших республик»). ნინო ტაბიძესთან პასტერნაკის მიმოწერის შესახებ ძალზედ საინტერესო კვლევა ეკუთვნის პროფესორ მარია ფილინას. საქართველოსთან ბორის პასტერნაკის დამოკიდებულების შესახებ წერენ ვალენტინა ბალუაშვილი, ირინა ჩერნიავსკაია, ელენე ყიასაშვილი და სხვები.

ბორის პასტერნაკის ნაწარმოებების სრული კრებულის 11-ტომად გამოცემის შემდეგ შესაძლებელი გახდა მწერლის არა მხოლოდ ქართველ ადრესატებთან მიწერილი წერილების, არამედ მთლიანად მისი ეპისტოლარული მემკვიდრეობის ერთიანობაში შესწავლა. კრებულის შემდგენლები და დართული კომენტარების ავტორები არიან ე. ბ. პასტერნაკი და ე. ვ. პასტერნაკი. წინასიტყვაობა ეკუთვნის ლ. ს. ფლეიშმანს. წინამდებარე სტატიაში მოხმობილი დეპეშის ტექსტები, წერილში გადაკვრით ნახსენები არაერთი ფაქტის შესახებ დაწვრილებითი ინფორმაცია სწორედ დართული კომენტარებიდან არის მოყვანილი.

საქართველოში მოგზაურობამდე იცნობდა პასტერნაკი ჩვენს ქვეყანას, ხოლო ქართული საზოგადოება - პასტერნაკს. 1931 წლის ზაფხულში პოეტის საქართველოში ჩამოსვლის შედეგად იწყება ხანგრძლივი შემოქმედებითი კავშირები, რასაც წინ უძღვოდა ბორის პასტერნაკისა და ქართველ მოღვაწეთა დამეგობრება და პირადი ურთიერთობები, როგორც თავად აღნიშნავს, „წყაროს“ შეყვარება, ქართული პოეზიის უსიტყვოდ გაგება, ხოლო ამის შემდეგ წლების განმავლობაში მათ თარგმანებზე მუშაობა.

საქართველო პასტერნაკის ნაწილად იქცა. აქ მოგზაურობა მისთვის საკუთარ თავში მოგზაურობას ნიშნავს. პოეტის სიყვარულის გამოვლინება თითოეული ადრესატისადმი - ეს მთელი საქართველოსადმი სიყვარულის გამოხატვაა.

მეთოდი: შედარება-შეპირისპირება, ქრონოლოგიურ-სტრუქტურული ანალიზი, აღწერა.

დისკუსია. ბორის პასტერნაკს ქართველები საქართველოში ჩამოსვლამდე, ჯერ კიდევ პაოლო იაშვილის მონათხრობიდან იცნობდნენ. ნინო ტაბიძე იგონებს, 1931 წლის ზაფხულში როგორ მოელიან მოსკოვში წასულ პაოლო იაშვილს, რომელიც წერილს წერილზე აგზავნის და ქართველ მეგობრებს იქაურ მწერლებთან შეხვედრის ამბებს უყვება. სამშობლოში დაბრუნებული პაოლო განსაკუთრებული აღფრთოვანებით ბორის პასტერნაკის შესახებ საუბრობს. (Пастернак, 2004: 30)

პასტერნაკი პაოლო იაშვილისთვის მოსკოვში მიცემულ პირობას ასრულებს და პირველად საქართველოში 1931 წლის 13 ივლისს ჩამოდის. მას პაოლომ უმასპინძლა. რუსი პოეტის გასაცნობად თავისთან მიიწვია ნინო და ტიციან ტაბიძეები და ვალერიან გაფრინდაშვილი. ნინო ტაბიძე თავის მოგონებათა წიგნში „ცისარტყელა განთიადისას“ წერს: „...იმხელა შინაგანი მგზნებარება იყო მასში, ისეთი შთაგონებით სავსე სახე ჰქონდა პასტერნაკს! ვიდექით გახევებულები. მან გაგვიღიმა - და გავიღიმეთ ყველამ, და ჩვენ უკვე მეგობრები ვიყავით საუკუნოდ“ (Пастернак, 2005: 320). იმ საღამოსვე დაგეგმეს, თუ როგორ გაეცნოთ უკეთ საქართველო რუსი პოეტისათვის, სად წაეყვანათ, რა ენახებინათ. ტიციან ტაბიძეს გაკვირვებით უთქვამს პასტერნაკისათვის, ძნელია იმის დაჯერება, რომ „დემონის“ დამწერს კავკასია არ აქვს ნანახიო. პასტერნაკს კი მიუგია, ნებისმიერმა, ვისაც უყვარს და იცის რუსული პოეზია, იცის კავკასიაც და მით უფრო საქართველო, ჩვენ იქ არაერთხელ ვყოფილვართო. პასტერნაკი ამ მხრივ, თავისი დიდი წინაპრების, პუშკინის და ლერმონტოვის ტრადიციების გამგრძელებლად გვევლინება, ამოგზაურებს, აცნობს და აყვარებს რუს მკითხველს ჩვენს ქვეყანას, მის კულტურასა და ისტორიას.

1931 წლის ზაფხულში საქართველოში პირველი მოგზაურობით მიღებული შთაბეჭდილებები ბორის პასტერნაკმა ავტობიოგრაფიულ ნარკვევში „ადამიანები და გარემოებანი“ გადმოსცა, სადაც სიყვარულითაა გაცოცხლებული პაოლო იაშვილისა და ტიციანი ტაბიძის სახეები.

პირველ დღეებში პაოლო იაშვილმა ბორის პასტერნაკს თბილისის შემოგარენი მოატარა; მოინახულეს მცხეთა და ჯვარი. ნახული და განცდილი პოეტმა გადმოსცა თავის ლექსებში «Вечерело. Повсюду ретиво...» (1931) [«Мельтеша, точно чернь на эфесе,/В глубине шевелился Тифлис»] და «Пока мы по Кавказу лазаем» (1931).

მასპინძლებმა პასტერნაკი წინანდლის მოსანახულებლადაც წაიყვანეს. ტიციანი, როგორც ნინო ტაბიძე იხსენებს, ოცნებობდა რომანი დაეწერა ნინო ჭავჭავაძეზე. იგი აღტაცებით უყვებოდა პასტერნაკს ალექსანდრე ჭავჭავაძის ქალზე. უნახვებიათ ნახევრად დანგრეული ტაძარი, სადაც, გადმოცემის თანახმად, ნინოს და გრიბოედოვს დაუწერიათ ჯვარი. ქართველი რომანტიკოსის რომანტიკით მოცულ გარემოში მოსმენილმა სიყვარულის ამბავმა, ასევე შამილის ისტორიამ, რომელმაც ალექსანდრე ჭავჭავაძის ძე ტყვედ წაიყვანა, წარუშლელი შთაბეჭდილება მოახდინა პასტერნაკზე: „პასტერნაკი კრძალვით ეხებოდა თითოეულ ხეს და ფიქრებით იმ დროში გადადიოდა, როცა აქ ალექსანდრე გრიბოედოვი და მისი ქართველი მეგობრები იმყოფებოდნენ“. პოეტი შთაგონებას ქართველთა მითითობამდე მისულ ისტორიაში პოვებდა.

ავგისტო პასტერნაკმა კოჯორში გაატარა, სასტუმრო „კურორტში“, სადაც ოდესღაც ანდრეი ბელი ცხოვრობდა. ქართველ მეგობრებს ბორის პასტერნაკისა და ზინაიდა ნეიჰაუზისათვის უნახვებიათ ციხე-სიმაგრე ქერ-ოღლი, უძოს მონასტერი. სტუმრები განსაკუთრებით გაუოცებია მანგლისის გზაზე წითელ ლენტეხეებზე მული ბუჩქის დანახვას.

ხალხური რწმენით, თუ ბავშვი ყვიანახველით დაავადდებოდა, ნათესავები მიდიოდნენ და ამ ბურქს წითელ ლენტებს აბამდნენ. დედებს სწამდათ, რომ ასე შესაძლებელი იყო ავადმყოფობის მომადლიერება, რათა მას დაენდო, არ გაეწირა ბავშვი. ამგვარი თქმულებების, რწმენა-ჩვეულებების, ერის ისტორიის გაცნობა პასტერნაკს უადვილებდა ქართველ პოეტთა მხატვრული სახეების, იდეების, მათი მსოფლხედვის გაგებას, წვდომას, გათავისებას.

კოჯრიდან პოეტი ტიციანთან და პაოლოსთან ერთად ბორჯომში გაემგზავრა, იქიდან მომავალნი კი ბაკურიანში გიორგი ლეონიძეს ესტუმრნენ. ვახშამი ტყეში მოუწყვიათ, სუფრას ჩირაღდნები უნათებდათ. ამ ყოველივემ წარუშლელი შთაბეჭდილება დატოვა პასტერნაკზე. თბილისში დაბრუნებული აღტაცებით უამბობდა ნინო ტაბიძეს ბაკურიანზე, ლეონიძესთან გამართულ ვახშამზე, გასოცარი სილამაზის ეფემიაზე და მათ შვილებზე. სექტემბერში, აბასთუმნის, ბორჯომის და ბაკურიანის მოვლის შემდეგ, პაოლო იაშვილმა პოეტი ქობულეთში წაიყვანა. სწორედ აქ გაიცნო სიმონ ჩიქოვანი და ბესო ჟღენტი. ამ მოგზაურობას უძღვნა პასტერნაკმა 1932 წელს დაწერილი ლექსი «Волны».

ბორის პასტერნაკი სულ ოთხჯერ იყო საქართველოში. პირველად - 1931 წელს, შემდეგ - 1933 წელს; მესამედ ნიკოლოზ ბარათაშვილის იუბილესათვის, 1954 წელს ჩამოვიდა, ხოლო უკანასკნელად გარდაცვალებამდე ერთი წლით ადრე, 1959 წლის თებერვალ-მარტში ესტუმრა თბილისს მეუღლესთან, ზინაიდასთან ერთად. როგორც მარია ფილინა აღნიშნავს, მას დიდი დრო არ გაუტარებია საქართველოში, „...თუმცა მათ, ვინც იცნობს ბ. პასტერნაკის შემოქმედებას, ექმნებათ სამართლიანი წარმოდგენა, რომ ეზიარა რა ერთხელ ამ ქვეყანას, აღარასდროს დაუტოვებია იგი“ - (Филина, Киасашвили, 1990).

საქართველოში პასტერნაკის უკანასკნელი გამომგზავრება არ იყო მისი კეთილი ნება. იგი თბილისში ცხოვრობდა საბჭოთა ხელისულების განკარგულებით, რომელიც ცდილობდა თავიდან აეცილებინა ინგლისის პრემიერ-მინისტრის, მაკმილანის, პოეტთან შეხვედრა. შეხვედრას თავად მაკმილანი მოითხოვდა. საქმე ნობელის პრემიის ირგვლივ ატეხილ აჟიოტაჟს შეეხებოდა, რომელზეც იძულებით ათქმევინეს უარი.

საქართველოში პირველი მოგზაურობიდან დაბრუნებული პასტერნაკი 1932 წლის 30 ივლისს სვერდლოვსკიდან წერს პაოლო იაშვილს. მღელვარება ეტყობა და არც მალავს. სურს ნათლად და სრულყოფილად გადმოსცეს სათქმელი. ურალი საქართველოს აგონებს პოეტსაც და ზინასაც. „საშინელი ძალით ვიგრძენი სიხარული თქვენ გამო, რომ ახლა მანდ ხართ, ეს ყველაფერი გარს გახვევიათ და ყველა მათგანს ისევ ნახავთ“ - წერს იგი (პასტერნაკი, 2018: 29-30). მშობლიური ადგილებივით ენატრება თბილისი, ოქროყანა, ქობულეთი, წაღვერი და ბაკურიანი. პოეტისათვის საქართველო მხოლოდ ლამაზი ადგილები ან საყვარელი ადამიანები როდია, არამედ რაღაც უფრო მეტია, ასეთი იშვიათობა რომ გამხდარა. ამ „რაღაცას“, რაც მისთვის განსაკუთრებულს ხდის საქართველოს, თავის ნარკვევში „ადამიანები და გარემოებანი“ ასე განმარტვას: „მოწინავე საზოგადოების მაღალი კულტურა, გონებრივი ცხოვრება, იმ წლებში ასეთი იშვიათი“ (Пастернак, 2004: 611). პასტერნაკისთვის ამოუხსნებლია, რომ ჩვენი ქვეყანა „სრული აბსტრაქციის სფეროს“ კი არ განეკუთვნება, არამედ დღემდე განაგრძობს არსებობას.

ამ „რაღაცის“ შესახებ, რაშიც მდგომარეობს საქართველოს გამორჩეულობის არსი, პასტერნაკი მოგვიანებით რაისა მიქაძესაც მისწერს. წერილი ზედმეტად ღრმა და ემოციურია საიმისოდ, რომ მის ადრესატად პასტერნაკი მხოლოდ რაისა მიქაძეს გულისხმობდეს. წერისას პოეტი უფრო აღვივებს მოგონებებს და ამგვარად ხელახლა განიცდის თბილისში გადამხდარს. იგონებს საოცარ აღმოსავლეთს, მთებს, ბუნებას, მრავალფეროვან ქართულ ხასიათს, ქალურ სილამაზეს, ხმაურიან ნადიმებს და, როგორც თავად აღნიშნავს, კიდევ რაღაც იდუმალს, რომლისთვისაც სახელი ვერ დაურქმევია და რაც ამ იდუმალებით კიდევ უფრო აღელვებს (პასტერნაკი, 2018: 166-169).

თბილისი, აქ შეძენილი მეგობრები, მოვლილი ადგილები, ყოველივე აქ განცდილი პაქსტერნაკის შთაგონების ახალი წყარო გახდება. ეს ქალაქი და აქ მცხოვრებნი მისთვის იმავედ იქცა, რაც იყო შოპენი, სკრიაბინი, მარბურგი, ვენეცია, რილკე და პაოლო იაშვილს ჰპირდება, რომ როგორც მწერალი, ის აუცილებლად აქცევს სიტყვად ამ ყოველივეს (პასტერნაკი, 2018: 30-31). ბორის პასტერნაკს სურს, „დაცვის სიგელში“ ცალკე თავები დაუთმოს სკრიაბინს, მარბურგს, რილკეს, ვენეციას და ასევე, თბილისსაც, როგორც უმნიშვნელოვანეს მოვლენებს თავის ცხოვრებაში. „მას შემდეგ, რაც „დაცვის სიგელი“ დაიბეჭდა, ათწლეულების განმავლობაში არაერთხელ მიფიქრია, მისი ხელახალი გამოცემა რომ დამჭირვებოდა, აუცილებლად დავუმატებდი ერთ თავს კავკასიაზე და ორ ქართველ პოეტზე-მეთქი“ - აღნიშნავს იგი ნარკვევში „ადამიანები და გარემოებანი“ (Пастернак, 2004: 341). ამ ჩანაფიქრის განხორციელება პასტერნაკმა მხოლოდ მისი რეპრესირებული მეგობრების რეაბილიტაციის მერე, 1956 წელს მოახერხა. ამ თემატიკას ეძღვნება ნარკვევის ერთ-ერთი ნაწილი „სამი ჩრდილი“ («Три тени»). ეს სამი ჩრდილია: მარინა ცვეტაევა, პაოლო იაშვილი და ტიციან ტაბიძე. ისინი არა მხოლოდ პასტერნაკის მოგონებებში ცოცხლობენ, არამედ მისი „თანმდევი სულები“ არიან. „რისთვის გამომიგზავნა განგებამ ეს ორი ადამიანი? რა დავარქვა ჩვენს ურთიერთობას? ორივე ჩემი პირადი სამყაროს ნაწილად იქცა. არც ერთს არ ვამჯობინებდი მეორეს, იმდენად განუყოფელი იყვნენ, ისე ავსებდნენ ერთმანეთს. მათი ბედი ცვეტაევას ბედთან ერთად უნდა ქცეულიყო ჩემს ყველაზე დიდ მწუხარებად“ (Пастернак, 2004: 341) - წერს იგი ტიციანისა და პაოლოს შესახებ.

როგორც მარია ფილინა და ელენე ყიასაშვილი აღნიშნავენ, პასტერნაკმა უმაღლეს იგრძნო ამ „სამი ჩრდილის“ ტრაგიკული ბედი „...როდესაც საქართველოში ჩამოვიდა უკვე როგორც შემოქმედებითი ბრიგადის წევრი და მთარგმნელობით საქმიანობაში ჩართული, მაშინვე მიხვდა, რომ საერთო ზეწოლის ატმოსფერო ქართულ პოეზიაშიც შემოიჭრა“ (Филина, Киасашвили, 1990). წინასწარ გრძნობდა, რაც მოელოდათ. თუმცა ამის გამო უარი არ უთქვამს მათთან მეგობრობაზე, პირიქით. „...წარმატებას მომიტანდა ამ ადამიანების უარყოფა. მით უფრო ცხოველი იქნება ჩემი მათდამი ერთგულება...“ (პასტერნაკი თავის მეუღლეს, ზინაიდას). ხელისუფლების სამიზნედ ქცეული პაოლო და ტიციანი უფრო ახლობელნი და ძვირფასნი გახდნენ პასტერნაკისათვის სწორედ ასეთი ხვედრის გამო.

პაოლო იაშვილი პასტერნაკის ცხოვრებაში მაშინ გამოჩნდა, როდესაც ამ უკანასკნელს პირად ცხოვრებაში სირთულეები ჰქონდა და, როგორც თავადვე აღნიშნავს, მას და მის თანამგზავს, ზინაიდა ნეიჰაუსს, თავშესაფარიც კი არ ჰქონდათ. ეს იყო 1930 წლის ზამთარში. პაოლო მეუღლესთან ერთად მოსკოვში ჩავიდა და დაუმეგობრდა პასტერნაკს. მან თბილისში წასვლა შესთავაზა რუს პოეტს. საქართველოში გამგზავრება საუკეთესო გამოსავალი იყო პასტერნაკისა და ზინაიდასათვის. მაშინ პასტერნაკისთვის კავკასია და საქართველო აღმოჩენად იქცა: „ხალხურ თქმულებათა მისტიკისა და მესიანიზმის მთელი სიმბოლიკა, რომელიც ცხოვრებას წარმოსახვებით განაგებს (როგორც კათოლიკურ პოლონეთში) და თითოეულს პოეტად აქცევს“ (Пастернак, 2004: 341).

პასტერნაკი პაოლო იაშვილთან მიწერილ წერილში აღნიშნავს, რომ საქართველოზე და ქართველ მეგობრებზე მოგონებები გამოკვეთავს მთელ მის შემდგომ შემოქმედებას მანამ, სანამ მას არ შეცვლის სხვა, „ახალი ცენტრი“ (პასტერნაკი, 2018: 31). საქართველომ და ქართულმა ლიტერატურულმა საზოგადოებამ პასტერნაკის შემოქმედებაში უდიდესი როლი ითამაშა. საქართველო პოეტისთვის იქცა „ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს კულტურულ ორიენტირად“ (Филина, Киасашвили, 1990). მოგონებები წერენ მის მაგივრად, მოგონებები წერენ მას, „...როგორც ტიციანი იტყოდა“ - წერს პასტერნაკი პაოლოს („მე არ ვწერ ლექსებს, ლექსი თვითონ მწერს“). პასტერნაკსაც, ტიციანის მსგავსად, მიაჩნდა, რომ პოეტის ცხოვრებას მისივე შემოქმედება აყალიბებს და არა -

პირიქით. მისი პოეზია წერდა მისივე ბიოგრაფიას. მსგავსი განცდები და განცდათა გამოხატვის მსგავსი ფორმები აახლოებს ამ პოეტებს ერთმანეთთან.

ურალში მყოფი პასტერნაკი ახალ რომანზე მუშაობდა. მოქმედებაც ურალში უნდა განვითარებულიყო და ამიტომაც დასთანხმდა მწერალი სვერდლოვსკის საოლქო კომიტეტის შემოთავაზებას იქ გამგზავრების თაობაზე. „ამ გადაწყვეტილების სისრულეში მოყვანისა მხოლოდ იმიტომ მწამს, რომ ფიქრებით ოქროყანაში ვიქნები და იქიდან დავწერ ურალზე, და ეს საგნებში პოეზებს გამოხატულებას“ - წერდა პასტერნაკი პაოლოს ურალიდან (პასტერნაკი, 2018: 32). წარმოსახვაში ოქროყანაში გადნაცვლება და იქ წერა პასტერნაკისათვის წარმატებული მუშაობის საწინდარია, შთაგონებას იქ პოულობს.

პასტერნაკს ქართული საზოგადოება შვებას ჰგვრიდა, ვინაიდან გრძნობდა, რომ იქ მარტო არ იყო, თავის მსგავსებს ხედავდა და ეს ახარებდა, იმედს აძლევდა. ტაბიძეებთან ურთიერთობის შესაძლებლობას სასწაულს უწოდებს. ამ ადამიანებს შორის მტკიცე და გულწრფელი ურთიერთობები მყარდება. მათ სიახლოვეს კი ერებს შორის მეგობრობის გამყარების, ერთმანეთის კულტურათა გაცნობისა და პოპულარიზაციის საქმეში უმნიშვნელოვანესი როლი ენიჭება, ვინაიდან ისინი რიგითი ადამიანები კი არ არიან, არამედ ერის რჩეულნი, რომელთაც უსმენენ, უყვართ, სჯერათ მათი.

1933 წლის 6 დეკემბერს ტიცციანისადმი მიწერილი წერილი მთლიანად საქართველოზე, თბილისზე და ქართველ მეგობრებზე მოგონებებს ეძღვნება. მოგონებათა ეს ჯაჭვი მატარებელში ჩაჯდომისთანავე იწყება. ყოველი წუთი სულ უფრო ამორებს საქართველოს. საოცარი სევდა იპყრობს ამ განშორების გამო. მდუმარედ შორდება ახალშემდინილ მეორე სამშობლოს და უახლოვდება პირველს. სული სავსე აქვს „უდიდესი სიმდიდრით“, ღრმა შთაბეჭდილებებით, ახალი განცდებით და საქართველოსადმი უსაზღვრო სიყვარულით, რაც მას პოეტურ შთაგონებად ემსახურება. ტოვებს თბილისს, სადაც ასე შეიყვარეს, ტოვებს ტიცციანსა და პაოლოს, რომელთა შესახებაც მოგვიანებით დაწერს: „ორივე მათგანი ჩემი პირადი სამყაროს ნაწილად იქცა“. მოსკოვში მიმავალი პოეტი შენატრის ქართველ მეგობრებს, რომლებსაც საქართველოში ცხოვრების ბედნიერება ხვდათ წილად. „ბედნიერები ხართ! ბედნიერები! დიდი სიხარულით გაგიცვლიდით ჩემს ხვედრს, ასე რომ არ მიყვარდით“ (პასტერნაკი, 2018: 42).

ბორის პასტერნაკი 1935 წელს ჯანმრთელობის გაუარესების გამო ევროპაში მიემგზავრება სამკურნალოდ. სამშობლოს მომორებულ პოეტს მარტოობაში ყოფნა უჭირს. რილკეს წერილთან და მეუღლეზე ფიქრებთან ერთად თილისმასავით დააქვს ტიცციანის წერილი. უძილობებით გატანჯული პოეტი ამ წერილს ღამ-ღამობით ბალიშის ქვეშ იდებს იმ რწმენით, რომ ნატვრად ქცეულ ძილს მოუტანს. წერილში, რომელიც პასტერნაკმა პარიზში გამგზავრებამდე რამდენიმე დღით ადრე მიიღო, ტიცციანი წერს: „თქვენთან შეხვედრები ჩემთვის განსაწმენდელია - მხოლოდ მაშინ ვუბრუნდები პოეზიას. უნდა ვაღიარო, რომ დიდი ხანია ასეთი გრძნობა არ მქონია, ასეთი რამ სიჭაბუკეში ხდება ხოლმე, პირველი სიყვარულის ციებ-ცხელებისას“ (პასტერნაკი, 2018: 55). ეს სტრიქონები სიკეთის, მომავლის, საკუთარი თავის რწმენას უნერგავს პასტერნაკს, „თილისმას“ მისთვის იმ მძიმე პერიოდში. პოეტი მზად არის სიცოცხლის დარჩენილი დღეები სწორედ ტიცციანის გვერდით გაატაროს, თანაც საქართველოში, „ყაზბეგთან ახლოს“ (პასტერნაკი, 2018: 55).

პაოლო იაშვილის გარდაცვალებამ და ტიცციან ტაბიძის დაპატიმრებამ თითქოს გაანელა პასტერნაკის საქართველოში ჩამოსვლის სურვილი. ისე აღარ მოიქცარის აქეთ. ამ პერიოდში, და სიცოცხლის ბოლომდე, პასტერნაკს ინტენსიური მიმოწერა აქვს ნინო ტაბიძესთან. მათი ფიქრისა და საუბრის მთავარი საგანი ტიცციანია, მუდმივად მისი ხსნის გზების ძიებაში არიან. ნინოს ბოლომდე სწამს, რომ ტიცციანი ცოცხალია და პასტერნაკი არც ამ რწმენაში ტოვებს მარტოს, მიუხედავად იმისა, რომ თავად ნაკლებად სჯერა ამის. 1940 წლის 15 მაისს პოეტი სწერს ნინოს, გამოჰკითხავს გამომგზავრების ამბავს, თუ ნინო

ვერ ჩავა მაშინ თავად პასტერნაკი ეწვევა. არ სურს გადადოს მცდელობანი ტიციანის დასახმარებლად. იცის, რომ ეს მოგზაურობა მისთვის რთული იქნება: „ყველა მხრიდან მომწყვდებიან მოგონებანი და ხელახალი სიმწვავეთ ვიგრძნობ, ვინ წამართვეს, როგორ დაუკარგეს ჩემს ცხოვრებას აზრი“ (პასტერნაკი, 2018: 79). პასტერნაკი თავს არიდებს საქართველოში ჩასვლას, რადგან იქ ჩვეულებისამებრ არ დახვდებიან ტიციანი და პაოლო.

წლების განმავლობაში პასტერნაკი და ნინო ერთმანეთს ამხნევენ და არ სურთ შეეგუონ იმ აზრს, რომ ტიციანი ცოცხალი აღარაა. რუსი პოეტი სწერს ნინას: „ტიციანი ჩემი არსების ძირეული სახეა, იგი ღმერთია ჩემი ცხოვრებისა, ბერძნული და მითოლოგიური გაგებით. ალბათ, ვერ ვიქნებოდი ასეთი ბედნიერი, ასე ვერ მეყვარებოდით, ვერ დაიკავებდით ამხელა ადგილს დროში და არ მექნებოდა ამხელა მოლოდინები მომავლისგან, ტიციანი რომ არ მელოდეს წინ“ (პასტერნაკი, 2018: 88). პასტერნაკის ცხოვრებიდან ტიციანის სამუდამო გაქრობა არ ნიშნავს მხოლოდ ახლო მეგობრის დაკარგვას. ეს იდეებისა და იმედების მხსვრევის ტოლფასი იქნება მისთვის. პოეტი მუდმივად ამხნევენს ნინოსაც და საკუთარ თავსაც.

ნინოც, თავის მხრივ, ძალისხმევას არ იშურებს, რომ რამით დაეხმაროს პასტერნაკს. როდესაც პოეტის გერს ჭლექი აღმოაჩნდება, პასტერნაკი სწორედ ნინოს მიმართავს თხოვნით, დაეხმაროს თბილისში რამე შესაბამისი დაწესებულების პოვნაში, სადაც ადრიან ნეიჰაუზს მოათავსებენ. მისივე თხოვნით, 1957 წლის იანვარში ნინომ უმასპინძლა ფრანგ სლავისტს, ჟაკლინ პრუაიარს, რომელთან ურთიერთობაც მნიშვნელოვანი იყო პასტერნაკისათვის, რამდენადაც მასზე იყო დამოკიდებული „ექიმი ჟივანოს“ ფრანგული გამოცემა. ნინო ყოველთვის მზად არის, მხარში ამოუდგეს პასტერნაკს, თუნდაც ეს საფრთხეს წარმოადგენდეს მისი ოჯახისათვის. ამის დასტურია მანამდე მომხდარი ფაქტი, როდესაც მან, ასევე პასტერნაკის თხოვნით, მიიღო და უმასპინძლა ჟურნალისტ ივანოვს, რითაც მაშინდელი უშიშროების კომიტეტი დაინტერესდა. ეს პასტერნაკსაც კარგად ახსოვს და როდესაც პრუაიარის თბილისში ჩამოსვლის შესახებ ატყობინებს, წერს მეგობარს, რომ თუ მსგავსი საშიშროება კვლავაც არსებობს, უარი თქვას მისი თხოვნის შესრულებაზე.

1956 წლის ზაფხულში, როდესაც პასტერნაკის ვაჟი, ლეონიდ პასტერნაკი, გამოცდაზე ჩაიჭრა, ქართველ მეგობრებს არც მაშინ დაუხვევიათ უკან და თბილისის უნივერსიტეტში ჩაბარება შესთავაზეს. პასტერნაკის დასახმარებლად ყველა მზად არის. მართალია ლეონიდმა კვლავაც მოსკოვში ჩაბარების სურვილი გამოთქვა და იგი თბილისში აღარ ჩამოვიდა, თუმცა პასტერნაკი მაინც მაღლიერია გამოჩენილი თანადგომისათვის: „უსაზღვრო და გულმხურვალე მაღლობა თქვენი სტუმართმოყვარეობისათვის, თქვენი წინადადებისათვის“ - წერს იგი სიმონ ჩიქოვანს (პასტერნაკი, 2018: 44).

1945 წლის შემოდგომით ნიკოლოზ ბარათაშვილის გარდაცვალებიდან 100 წლის იუბილესათვის პასტერნაკი საქართველოში ჩამოვიდა თავისი თარგმანით. მოსკოვში დაბრუნებული მაღლიერების გრძობით აღსავსე წერილს სწერს ნინო ტაბიძეს. საქართველოს, აქ გატარებულ დღეებს მაცოცხლებელი ძალა აქვს პასტერნაკისათვის: „სიცოცხლესთან სამი ძალა მაკავშირებს: საქართველო, ინგლისი და ჩემი რუსული მომავალი, და არავითარ შემთხვევაში ჩემი ამჟამინდელი ცხოვრება მოსკოვში, ანდა ჩემი აქაური, ახლანდელი ურთიერთობები“ (პასტერნაკი, 2018: 114). მოსკოვში დაბრუნებული ჯერ კიდევ თბილისში მოგზაურობით მიღებული შთაბეჭდილებების ქვეშაა. ფიქრებით ჯერ ისევ საქართველოშია, მიდის მოსკოვის ქუჩებში და აცნობიერებს, რომ მხოლოდ ფიზიკურად დაბრუნდა სამშობლოში, სულით და გულით კი იქ, ნინასთან, სიმონ ჩიქოვანთან და ლეონიძეებთან ერთად არის.

ბარათაშვილის იუბილესათვის საქართველოში ჩასული პასტერნაკი განსაკუთრებით დაუახლოვდა სიმონ ჩიქოვანს, რომელიც თავადაც იმყოფებოდა მოსკოვში 1946 წლის აპრილში ქართული ლიტერატურის დეკადაზე ქართველ

კინომსახიობებთან, თამარ ჭავჭავაძესა და ნატო ვაჩნაძესთან ერთად. სიმონ ჩიქოვანსა და პასტერნაკს შორის მიმოწერაც ამ პერიოდიდან გაცილებით ინტენსიურ ხასიათს იძენს. აქედან მოყოლებული ქართველ ადრესატებს შორის ყველაზე ხშირად, რა თქმა უნდა, თუ არ ჩავთვლით ნინოს, სწორედ ჩიქოვანს სწერს პოეტი.

თუკი ქართველ პოეტებთან მისი მიმოწერის დასაწყისში პასტერნაკი აქტიურ მთარგმნელობით საქმიანობას ეწევა, მოცემულ პერიოდში იგი პროზაზე იწყებს მუშაობას. ეს კი პასტერნაკის ოცნება და დარჩენილი ცხოვრების მთავარი მიზანია. ამ გზის დასაწყისიც საქართველოს უკავშირდება. „პროზის წერის დაწყება ხომ თქვენ შემიმსუბუქეთ, ბიძგი სწორედ თქვენ მიერ ნაჩუქარი ტიცციანის ფურცლები იყო“ - სწერს იგი ნინო ტაბიძეს (პასტერნაკი, 2018: 142). ეს ჩვეულებრივი ფურცლები როდია მწერლისათვის: „ტიციანის ფურცელმა განსაზღვრა ჩემი ახალი სტილი, თქვენ კი, ნინა, ჩემზე ლიტერატურული ზეგავლენა მოახდინეთ“.

საინტერესო და საგულისხმოა ის ფაქტი, რომ ყოველივე, რაც საქართველოს უკავშირდება, პოეტისთვის განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს, ან: ყველაფერი, რაც მნიშვნელოვანია, საქართველოს უკავშირდება. ამდენად, საქართველოს, ქართველი მეგობრების სიყვარული პასტერნაკისათვის საჭიროება და აუცილებლობაა. თავადვე აღნიშნავს ამას და ეგოისტს უწოდებს საკუთარ თავს. მკაცრი ცენზურის, მუდმივი დასმენების პირობებში, საქართველო და იმდროინდელი ქართველი ინტელიგენცია ნანატრ თავისუფლებას ანიჭებს. თავისუფლება კი მართლაც სანატრებელი ჰქონდა: „ოჰ, ნინა, ხალხისთვის რომ თავისუფალი ნება მიეცათ, რა სასწაული იქნებოდა, რა ბედნიერება!“ (პასტერნაკი, 2018: 144). თუმცა ტიცციანის მაგალითი საკმარისია მისთვის იმის დასტურად, რომ შემოქმედებითი თავისუფლება დაუმარცხებელია და რომ მის გარეშე ხელოვნება ვერც იარსებებს. პასტერნაკი ხალხისთვის ნატრობს თავისუფლებას და არა საკუთარი თავისათვის, ვინაიდან ამ სტრიქონების დაწერა უკვე ნიშნავდა თავისუფლებას.

თითოეული ქართველი ადრესატისადმი პასტერნაკის სიყვარულის გამოვლინება - ეს მთელი საქართველოსადმი სიყვარულის გამოხატვაა. ამას თავად მწერალიც აღნიშნავს ნინასთან მიწერილ წერილში. იმის გადმოსაცემად, თუ როგორ უყვარს ნინა, პასტერნაკი ერთ საინტერესო შემთხვევას იხსენებს: „ერთ წვიმიან საღამოს ახმატოვას ვაცილებდი სახლში საიდანღაც. ხელი გავუყარე და ისე მივიდიოდით. სპასკიზე ვუყვებოდი რაღაცას, სახურავების კარნიზებიდან ზედ გვეღვრებოდა წყალი. ერთ ადგილას განსაკუთრებით გაძლიერდა წყლის ნიაღვარი, ხოლო ჩემი მხრიდან - ამაღლებული სიტყვებით სპასკის ქება. როდესაც ა. ა. ამ ჩანჩქერიდან გამოვიყვანე, მაგრად ჩავიკარი გულში მისი ხელი. „კი მაგრამ მე ხომ სერიოჟა სპასკი არ ვარ!“ - იყო პასუხი. ეს შესანიშნავი იყო“ (პასტერნაკი, 2018: 175). ახმატოვამ კარგად იცის, რომ პასტერნაკის აღფრთოვანების საგანი იმ წუთას სპასკია და პოეტი სწორედ მის ხელს იკრავს გულში. ნინომ კი კარგად იცის, რომ ეს გრძნობა იტევს სიყვარულს ტიცციანისადმი, პაოლოსადმი, ზოგადად, საქართველოსა და ქართველებისადმი, იტევს მათთან დაკავშირებულ მოგონებებს. რასაკვირველია, ეს სულაც არ ნიშნავს იმას, რომ პასტერნაკს ნინო მხოლოდ წარსულის, საერთო მოგონებების, ქართველობის გამო უყვარს. იგი დამაკავშირებელი ხიდია.

მას შემდეგ, რაც პასტერნაკის ოჯახი 1951 წლის გაზაფხულს ტაბიძეებთან გაატარებს და მოსკოვში ბრუნდება, ზინაიდა დაწვრილებით უყვება პოეტს საქართველოში მოგზაურობის შესახებ. ნინოსთან მიწერილ სამადლობელ წერილში იგი საკუთარ ცხოვრებას წიგნს ადარებს და მთელ განვლილ სიცოცხლეს ერთ წინადადებაში აქცევს: „და რა იყო მასში მთავარი, ძირეული? მამის მოღვაწეობის მაგალითი, მუსიკისა და სკრიაბინისადმი სიყვარული, ორი-სამი ახალი ნოტი ჩემს შემოქმედებაში, რუსული ღამე სოფელში, რევოლუცია, საქართველო“ (პასტერნაკი, 2018: 181). საქართველოს გამოტოვება წარმოუდგენელია.

პასტერნაკის ცხოვრების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ნაშრომი „ფაუსტი“, რომლის გამოცემასაც მოუთმენლად ელოდა პოეტი, ასევე, გარკვეულწილად დაკავშირებულია, უფრო სწორად, თავად პასტერნაკი უკავშირებს, საქართველოს. აი, რას სწერს ნინას ამ თარგმანის შესახებ: „შუაზე გახიეთ წიგნი, პირველი ნაწილი თქვენთვის დაიტოვეთ, მეორე კი ე <ფემია> ა<ლექსანდროვნა>-ს მიეცით, პირველ ნაწილში მიწიერი სიყვარულია, მეორეში კი - ზეციური. <...> როცა მეორე ნაწილს ვთარგმნიდი, ელენამ უნებლიეთ მისი თვისებები შეიძინა, მას ტექსტში ისეთ სიტყვებს ვაძლევდი, რომლებიც ე. ა.-ს შეიძლება ეთქვა. მიხლოდა მისთვის წამეწერა წიგნზე: წაიკითხეთ, რას წერს თქვენზე გოეთე მეორე ნაწილში-მეთქი“ (პასტერნაკი, 2018: 222). გიორგი ლეონიძის მეუღლის, ეფემიას მიმართ მუდმივად აღტაცებას გამოხატავს პასტერნაკი.

პასტერნაკს თბილისში გამართულ ყველა ღონისძიებაზე იწვევენ და სიხარულით მოეღიან. დავით გურამიშვილის დაბადებიდან 250 წლის იუბილესათვის იგი სპეციალურად მოიწვიეს საქართველოს მწერალთა კავშირის მდივნებმა ირაკლი აბაშიძემ და სერგი ჭილაიამ. სამწუხაროდ, პასტერნაკი ვერ ჩამოვიდა ამ იუბილეზე.

პასტერნაკისათვის საქართველოში მოგზაურობა „საკუთარ თავში მოგზაურობაა“, „...ტოლფასია უდიდესი შემოქმედებითი თავისუფლების მოპოვებისა“ (პასტერნაკი, 2018: 105). ამიტომაც, საქართველოში ყოფნის დროს, მხოლოდ ორიგინალზე მუშაობა სურს.

საქართველო პასტერნაკის ცხოვრების ნაწილად იქცა, ქართველმა მეგობრებმა სამუდამო კვალი დატოვეს მის ცხოვრებასა და შემოქმედებაში. „ახლა იურა ფრონტზე მყავს, 1916 წელია, იმედი მაქვს, გაზაფხულისთვის დავამთავრებ: უთხარით ნინასაც, ეს მისი რომანია“ (პასტერნაკი, 2018: 151-152) - სწერს პასტერნაკი სიმონ ჩიქოვანს. თავის ცხოვრების უმნიშვნელოვანეს ქმნილებას „ნინას რომანს“ უწოდებს. ამ წერილს თან ახლავს სამი ლექსი ჟივავოს ლექსების ციკლიდან. ესენია: „განთიადი“, „სასწაული“ და „მიწა“. ლექსში „განთიადი“ გადახაზულია ორი სტროფი და იქვეა ავტორის შენიშვნა: „ეს ორი სტროფი ზედმეტია. შეგიძლიათ ამოიღოთ ისინი“ (პასტერნაკი, 2018: 153). ამდენად, ეს წერილები მთელ შემოქმედებით პროცესს ასახავს და თარგმანებისა თუ ორიგინალური ქმნილებების დაუბეჭდავ ვარიანტებს შეიცავს.

ბოლოს პასტერნაკი 1959 წლის გაზაფხულზე ჩამოვიდა თბილისში. მის წერილებს ახალი ადრესატები უჩნდება. ამ პერიოდში დაუახლოვდა ნიკოლო მიწიშვილის ქალიშვილს, მარინა მიწიშვილს, დავით კაკაბაძის ქვრივს, ეთერ კაკაბაძეს, გუდიაშვილებს. შემონახულია ლადო გუდიაშვილის შვილისადმი, ჩუქურთმასადმი, მიწერილი 4 წერილი. ერთ-ერთი მათგანი თბილისშია დაწერილი 1959 წლის 8 მარტს. ეს ის იშვიათი გამონაკლისია, როდესაც პასტერნაკი თბილისში ყოფნისას აქაურ მეგობარს წერს. მეორე წერილი სამშობლოში დაბრუნების შემდეგ არის დაწერილი და როგორც თავადვე აღნიშნავს პასტერნაკი, მისი ადრესატი მთელი თბილისია და ის მთლიანად საქართველოში გატარებული დღეების ხსოვნას ეძღვნება. ეს ქალაქი მისთვის განსაკუთრებული მნიშვნელობისაა. ისევე, როგორც თბილისში პირველი მოგზაურობის შემდეგ, ახლაც აღნიშნავს, რომ პოეტისათვის ქართველი მეგობრები და მათთან ერთად მოვლილი ქუჩები და ქალაქები მისთვის ერთნაირად ძვირფასი და მნიშვნელოვანია. არ არსებობენ მისთვის ქართველი მეგობრები საქართველოს გარეშე და პირიქით (პასტერნაკი, 2018: 278-280).

წერილები პასტერნაკის თვითგამოხატვის საშუალებაა. მწერალი წერს პუბლიკისთვის, მისი ადრესატი თითოეული მკითხველია. ამის მაგალითია რაისა მიქაძისადმი მიწერილი წერილი, რომელიც მთელი ქართული საზოგადოებისათვის, ზოგადად, მკითხველისათვის, არის განკუთვნილი. რაისა მიქაძე სწერს პოეტს, რომ თბილისში იცნობენ, ახსოვთ და უყვართ, რაზეც პასტერნაკი პასუხობს: „არა, ჩემო ძვირფასო, თუკი სამი-ოთხი კაცი ჯერ კიდევ მიცნობს ამ ქვეყანაზე, ორი წლის შემდეგ ისინიც აღარ იქნებიან“ (პასტერნაკი, 2018: 168). მისი წინასწარმეტყველება არ გამართლდა და „ექიმმა ჟივავომ“ პასტერნაკი სიცოცხლეშივე დაარწმუნა ამაში. რაც შეეხება ქართველ

მეგობრებს, არც მათში გასცრუებია იმედი. მათთან მიმოწერა, რომელიც მისი სიცოცხლის ბოლომდე გრძელდებოდა, ამის ნათელი მაგალითია. როგორც მ. ფილინა და ე. ყიასაშვილი აღნიშნავენ: „ქართულ ინტელიგენციასთან ბ. პასტერნაკის კავშირი, ასეთი ღრმა და ორგანული, მისი არსის ნაწილია“ (Филина, Киясашვილი, 1990).

დასკვნა. საქართველოსადმი პასტერნაკის დამოკიდებულება, მისი ურთიერთობა ქართველ პოეტებთან ყოვეთვის იყო მკვლევართა ინტერესის საგანი და შესაბამისად, ამ საკითხთან დაკავშირებით არა ერთი ნაშრომი დაწერილა. აღნიშნული სტატიის მიზანი იყო, წარმოგვეჩინა საქართველოსა და თბილისის როლი მწერლის შემოქმედებასა და ცხოვრებაში უშუალოდ პასტერნაკის ეპისტოლურ მემკვიდრეობაზე დაყრდნობით. ქართველ ლირიკოსებთან მიმოწერის როლი მრავალმხრივ მნიშვნელოვანია როგორც პასტერნაკის პიროვნებისა და შემოქმედების შესწავლის საქმეში, ასევე, გვეხმარება მისივე ადრესატების უფრო ინტიმური მხარის დანახვაში, იმჟამინდელი გარემოს უკეთ გაცნობაში. წერილებში ასახვა ჰპოვა ბორის პასტერნაკის ცხოვრებისა და შემოქმედების ყველა მხარემ, მისმა შეხედულებებმა, დამოკიდებულებებმა, მოვლენათა თუ პიროვნებათა შეფასებამ. აქ ვხვდებით მსჯელობებს არაერთ საინტერესო საკითხზე: ლიტერატურაზე, ფილოსოფიაზე, პოეზიაზე, თარგმანებსა და თარგმნის ხელოვნებაზე. განსაკუთრებით აღსანიშნავია იმ პერიოდის წერილები, როდესაც მწერალს თარგმანის გარდა, არაფერს უბეჭდავდნენ დაწერილი საშუალებას აძლევდა კი არ გადაეწერა, არამედ-ეწერა, როგორც თავად აღნიშნავს. საქართველოში მოგზაურობამ, ქართველ მოღვაწეებთან მეგობრობამ წარუშლელი კვალი დატოვა რუს მწერალზე. ამ ურთიერთობებმა არა მხოლოდ სამუდამოდ დაუკავშირა ბორის პასტერნაკის ცხოვრება საქართველოს, არამედ მისი სტილის განმსაზღვრელიც გახდა და ლიტერატურული ზეგავლენა იქონია მასზე.

გამოყენებული ლიტერატურა:

პასტერნაკი, ბ. (2018). *ბორის პასტერნაკის ქართველი ადრესატები*. (ს. ბედუკაძე, მთარგმნ.) თბილისი: გლოსა.

М. Филина, Е. Киясашвили. (11 Февраль 1990 г.). Цель творчества – самоотдача. *Заря Востока*.

Пастернак, Б. (2004). *Полное собрание сочинений* (Т. III). Москва: Слово.

Пастернак, Б. (2005). *Полное собрание сочинений* (Т. XI). Москва: Слово.

REFERENCES:

p'ast'ernak'i, b. (2018). *boris p'ast'ernak'is kartveli adresat'ebi [Georgian addressees of Boris Pasternak]*. (S. Bedukadze, Translator). Tbilisi: Glosa.

M. Filina, E. Kiasashvili. (11 Fevral' 1990 g.). Cel' tvorchestva – samootdacha [The goal of creativity - self-giving]. *Zarja Vostoka [Dawn of the East]*.

Pasternak, B. (2004). *Polnoe sobranie sochinenij [Complete set of works]*. III. Moscow: Slovo.

Pasternak, B. (2005). *Polnoe sobranie sochinenij [Complete set of works]*. XI. Moscow: Slovo.